

א. סוג הבחינה: בגרות לבתי ספר על-יסודיים

ב. בגרות לנבחנים חיצוניים

מועד הבחינה: קיץ תשע"ב, 2012

מספר השאלון: 213,011106

הבנה, הבעה ולשון

לעולים חדשים – שאלון ב'

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שלוש שעות.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק א	–	הבנה והבעה	–	50	נקודות
פרק ב	–	תחביר	–	25	נקודות
פרק ג	–	מערכת הצורות:			
	–	חלק I שאלות חובה	–	15	נקודות
	–	חלק II שאלות בחירה	–	10	נקודות
	–	סה"כ	–	100	נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: (1) יש לענות על כל השאלות במחברת הבחינה.

(2) יש להקפיד על כתב ברור, פיסוק הגיוני ושמירה על כללי הדקדוק.

(3) אין להשתמש במילון.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

פרק א — הבנה והבעה (50 נקודות)

בפרק זה מאמר וקטע קצר. קרא אותם, וענה על כל השאלות שאחריהם.

הצחוק יפה לבריאות

(מעובד על פי אייזון, ד"ר* [תמוז תש"ע, יולי 2010]. עלון דעיגן, גיליון מס' 3, עמ' 8-13)

הצחוק הוא אחת הפעילויות המועילות ביותר לבריאות. אמנם התגובה הראשונה של תינוקות היוצאים לאוויר העולם היא בכי, אולם די מהר, בגיל שלושה שבועות, הם כבר מחייכים. כעבור זמן קצר, בגיל ארבעה חודשים בערך, הם צוחקים בקול. בגיל חמש (לפני גיל בית הספר) הילדים צוחקים 300 עד 500 פעמים ביום. רק אחר כך מלמדים אותם שהצחוק אינו תמיד מנומס, אינו תמיד רצוי ולעתים אפילו מפריע. מחקרים מראים כי במהלך השנים חלה ירידה במספר הפעמים שאדם צוחק ביום; מבוגר צוחק בממוצע רק 15 פעמים ביום. מדוע אנו ממעטים לצחוק במהלך החיים? מתברר שזה קורה מפני שתרבות המערב מזלזלת בערך של הצחוק. אולם לאחרונה שמו לב לתופעה מעניינת — יש קשר הדוק בין כאב להומור: כאשר אדם מרגיש כאב (גופני או נפשי), הוא משתמש בהומור כדי להפחית את הכאב. משום כך החלו רופאים לחקור את השפעת הצחוק וההומור על הגוף ועל הנפש. הם מצאו כי כאשר אדם צוחק מתרחשים בגופו שינויים פיזיולוגיים המשפיעים על בריאותו הכללית. הצחוק משפיע לטובה על מערכות רבות בגוף: על הלב ועל כלי הדם, על מערכת החיסון, על השלד ועל השרירים, על מערכת העצבים ועל מערכת הנשימה. הצחוק הוא כמו אימון גופני שגורם להפעלת המערכות בגוף. חוקרים מצאו שמאָה צחוקים, הנמשכים שתיים-שלוש שניות כל אחד, שווים לעשר דקות של אימון באופני כושר. הצחוק גורם גם לשחרור חומרים שנקראים אנדורפינים. האנדורפינים מפחיתים את הכאב הפיזי והכאב הנפשי ומשפרים את מצב הרוח. כאשר אנו צוחקים היכולת שלנו לסבול כאב עולה, והיא נשארת ברמה גבוהה גם לאחר הצחוק. הצחוק גורם גם לירידה בהורמונים המופרשים בזמן מצבי לחץ ומתח. הורמונים אלה מזיקים מאוד לבריאות כאשר הם מופרשים בכמות גדולה.

אם אתם צוחקים לעתים קרובות, אתם רואים את העולם בדרך נעימה יותר ומוגנים יותר מפני התקפי לב ומפני דלקות. מתברר שההשפעה הטובה של הצחוק על הגוף נשמרת עד חמישה ימים לאחר הצחוק, ומי שצוחק — חי זמן רב יותר. נשים צוחקות פי שניים יותר מגברים ומחייכות פי שמונה יותר. ייתכן שזו הסיבה לכך שנשים חיות יותר מגברים.

ההומור והצחוק משפיעים על הגוף כמו רגשות חיוביים: אהבה, תקווה וסלחנות. הם הופכים את חיינו לנעימים יותר ומגדילים את סיכויינו להתגבר על מצבים קשים. אוכלוסיות נרדפות, כמו היהודים, פיתחו מאוד את ההומור, והוא עזר להם להתמודד עם תנאי חיים קשים. ניצולי שואה רבים העידו שההומור הציל את חייהם.

* ד"ר דינה אייזון היא מומחית ברפואת המשפחה, מכשירה ליצינים רפואיים, מנחה קבוצות ומרצה בנושאי בריאות והומור.

במחקר שנעשה על קשישים בגיל מופלג (בני מאה ומעלה) ניסו החוקרים לגלות מהו
 30 סוד אריכות הימים. להפתעת החוקרים, לא התגלה כל קשר בין גילם לבין אורח החיים שלהם (הרגלי אכילה, עישון או פעילות גופנית), אך התגלה קשר בין היכולת שלהם להסתכל על החיים מנקודת מבט משועשעת לבין גילם המופלג.

עם התפתחות הטכנולוגיה נשמעת הטענה שהמחשב יכול להחליף את הרופא. הדבר
 נראה פשוט למדי: אם נכניס למחשב נתונים כמו כאב ראש, סחרחורת, בחילות, חום, כאבי
 35 גב וכדומה, הוא ימליץ על טיפול מתאים. כך נחסוך לעצמנו את הצורך לצאת מהבית ואת התור האין-סופי במרפאה. אבל בדבר אחד אין כל ספק: למחשב לעולם לא יהיה חוש הומור. ככל שידוע לנו, אין יצור על פני כדור הארץ המסוגל לכך מלבד האדם. חוש ההומור ייחודי לנו בלבד. הוא מאפשר לנו לעבור את החיים בנחת, וללא קשיים.

כולנו יודעים לצחוק. אם שכחנו שגם אנחנו היינו ילדים שצוחקים מבוקר עד ערב,
 40 אולי כדאי לנו להיזכר בכך? רצוי לבחור בהומור, להתרגל לראות את העולם בצורה שמחה ומחויכת ולאפשר לילדינו לצחוק וליהנות. בקיצור, אין להניח לשום יום לחלוף בלי לצחוק. אם נחליט לבחור בדרך זו, נגביר את הסיכויים שלנו ושל ילדינו לחיות חיים טובים יותר וארוכים יותר.

ענה במחברתך על כל השאלות 1-8.

1. א. בפסקה א במאמר מוזכרים מחקרים.
 על איזו תופעה מלמדים המחקרים? (2 נקודות)
 ב. לדעת הכותבת, מהו הגורם לתופעה זו? (2 נקודות)
2. מהי הטענה המרכזית של כותבת המאמר?
 העתק למחברתך את התשובה הנכונה. (3 נקודות)
 — חוש ההומור ייחודי לבני האדם.
 — הצחוק גורם לבני אדם להיראות טיפשים.
 — הרגלי חיים בריאים משפיעים על אריכות הימים.
 — הצחוק וההומור משפיעים לטובה על הגוף ועל הנפש.
3. ציין שתי הוכחות לטענת הכותבת, על פי המאמר. (4 נקודות)

4. **א.** מהו תפקידה של הפסקה האחרונה ביחס למאמר כולו?
העתק למחברתך את התשובה הנכונה. (2 נקודות)
- המלצה
 - הנמקה
 - אזהרה
 - דוגמה
- ב.** העתק מן הפסקה צירוף מילים או משפט המוכיח את תשובתך. (2 נקודות)
5. **א.** **"ייתכן שזו הסיבה לכך שנשים חיות יותר מגברים"** (שורה 24).
העתק למחברתך את המילה שיכולה להחליף את הצירוף **"ייתכן ש"** במשפט זה.
(נקודה אחת)
- בוודאי, בגלל, אולי, בתנאי
- ב.** **"אוכלוסיות נרדפות"**, כמו היהודים, פיתחו מאוד את ההומור... (שורות 26-27).
מה פירוש הצירוף **"אוכלוסייה נרדפת"**?
העתק למחברתך את התשובה הנכונה. (2 נקודות)
- קבוצת אנשים שדומים זה לזה.
 - קבוצת אנשים שמתנגדים לשלטון הקיים.
 - קבוצת אנשים ששואפים להצלחה.
 - קבוצת אנשים שחיים תחת איום.
6. **א.** בשורה 24 כתוב: **"ייתכן שזו הסיבה לכך שנשים חיות יותר מגברים"**.
ציין מהי הסיבה. (2 נקודות)
- ב.** בשורה 30 כתוב: **"להפתעת החוקרים"**.
מדוע הופתעו החוקרים? נמק את דבריך. (2 נקודות)
7. לפי שורה 33, יש הטוענים שהמחשב יכול להחליף את הרופא.
מה דעתך על טענה זו? נמק את דבריך. (4 נקודות)
8. בתקופות של מלחמה משודרות באמצעי התקשורת יותר תכניות בידור והומור מן הרגיל.
על פי המאמר, מה יכול להיות ההסבר לכך? (4 נקודות)

קרא את הקטע שלפניך, וענה על השאלות שאחריו.

ליצנות רפואית

(מעובד על פי ויקיפדיה, האנציקלופדיה החופשית [2011]. אוחר ב-18 באפריל 2012 מ- <http://he.wikipedia.org/wiki/>)

ליצנות רפואית היא מקצוע חדש יחסית. ליצנים רפואיים מקצועיים החלו לעבוד בבתי חולים בניו יורק בשנת 1986, וכיום אפשר לראות ליצנים רפואיים בבתי חולים ובמרכזים רפואיים גם בארץ. הליצנים הרפואיים מנצלים את כוחו המְרַפֵּא של ההומור לצורך שיפור איכות החיים והתפקוד של החולים.

5 הליצנים הרפואיים עוזרים לחולים המאושפזים בבתי החולים להתמודד עם קשיים נפשיים וחברתיים ולהתרגל לשגרת החיים בבית החולים. אווירת ההנאה והצחוק עוזרת להשכיח מן החולים לרגע את מחלתם ולהפחית את המָתַח שבו הם נמצאים. הליצנים הרפואיים עושים פעולות שונות: קְסָמִים, פיסול בלונים, סיפורים ועוד. כל זאת כדי לגרום לחולים, ובעיקר לילדים, הנאה שתעזור להם להתמודד עם התחושות הקשות שהם עלולים להרגיש בזמן שהם נמצאים בבית החולים, כמו פחד, דאגה, בדידות ושעמום.

10 מחקרים הוכיחו שההומור והצחוק גורמים להקלת המתח, מפחיתים כאב, מחזקים את מערכת החיסון, ומעודדים חשיבה חיובית. כל אלה מגבירים את הסיכויים של המטופל לעמוד בתהליכים רפואיים שונים ומזרזים את הבראתו.

15 הליצנים הרפואיים לא התקבלו בבתי החולים בקלות. עד שנת 2009 היו רופאים שלא האמינו בתועלת שבפעילותם, ואף ראו בהם מקור הפרעה והטרדה. אחרים ראו בהם רק "תרגיל" תקשורתי של בתי החולים. כיום מספר בתי החולים המעסיקים ליצנים רפואיים הולך וגדל, משום שגם העוסקים ברפואה מבינים שיש תועלת בפעילותם.

ענה במחברתך על השאלות 9-11.

9. לפי הקטע, מדוע התנגדו הרופאים להשתלבותם של הליצנים הרפואיים בעבודה בבית החולים? (2 נקודות)

10. מה תהיה, לדעתך, דעתה של כותבת המאמר "הצחוק יפה לבריאות" (עמודים 2-3) על עבודת הליצנים הרפואיים המוצגת בקטע? הבא שתי הוכחות לדברך מן המאמר. (4 נקודות)

11. לפניך בול שהתפרסם בשנת 2011. עיין בו, וענה במחברתך על השאלה שאחריו.

הבולים משמשים כיום אמצעי אמנותי להעברת מסרים.
מה לדעתך המָסָר שרצו להעביר באמצעות בול זה? (2 נקודות)

הבעה (12 נקודות)

ענה במחברתך על שאלה 12.

12. הומור הוא דבר חיובי, אבל במקרים מסוימים הוא עלול גם לפגוע.
כתוב מאמר קצר (10-15 שורות) על ההשפעות השליליות של השימוש בהומור במקרים מסוימים.
במאמך הבע את דעתך, ונמק את דבריך.

פרק ב – תחביר (25 נקודות)

ענה על חמש השאלות 13-17 (לכל שאלה – 5 נקודות).

13. לפניך קטע על פי המאמר, ובו שלושה משפטים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריו.
התגובה הראשונה של תינוקות היא בכי, אולם די מהר הם כבר מחייכים. כעבור זמן קצר הם צוחקים בקול. בשלב מאוחר יותר הם לומדים שהצחוק אינו תמיד רצוי.

- א. העתק למחברתך שני משפטים: משפט מורכב אחד ומשפט איחוי (מחובר) אחד.
ב. במשפט המורכב סמן את הפסוקית, ובמשפט האיחוי סמן את האיברים.
ג. ציין את התפקיד התחבירי של כל אחת מן המילים המודגשות במשפטים.

14. א. קרא את שני המשפטים שלפניך.
(1) הליצנים משתמשים בחפצים שונים.
(2) הילדים עשויים ליהנות מהחפצים השונים.
כתוב את שני המשפטים כמשפט אחד.
ב. קרא את המשפט שלפניך.
אם אתם צוחקים לעתים קרובות, אתם רואים את העולם בדרך נעימה יותר ומוגנים יותר מפני התקפי לב ומפני דלקות.
כתוב את המשפט מחדש. פתח בצירוף "מי ש".
ג. קרא את המשפט שלפניך.
העסקת הליצנים הרפואיים בבתי החולים נובעת מההכרה בתפקידם החשוב.
לפניך שתי אפשרויות להמרה של המשפט.
העתק למחברתך את האפשרות שבה נשמרת המשמעות של המשפט הנתון.
— בתי החולים מעסיקים ליצנים רפואיים בגלל תפקידם החשוב.
— הליצנים הרפואיים מועסקים בבתי החולים למרות תפקידם החשוב.

15. א.

קרא את המשפט שלפניך.

היהודים פיתחו מאוד את ההומור, והוא עזר להם להתמודד עם תנאי חיים קשים.

כתוב את המשפט במבנה תחבירי כלשהו, בקשר לוגי של סיבה ותוצאה.

ב.

לפניך התחלה של משפט: **אף על פי שכולנו יודעים לצחוק...**

העתק למחברתך את ההשלמה המתאימה ביותר.

— **איננו מרבים לעשות זאת.**

— **אנו נהנים לצחוק מבדיחות.**

— **ההומור מסייע לנו רבות.**

— **אנחנו צוחקים פעמים רבות ביום.**

16. א.

לפניך שלושה משפטים, ובהם מילת הקישור **כי**.

קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. יש הטוענים **כי** המחשב יכול להחליף את הרופא.

II. ממחקרים שהתפרסמו לאחרונה אפשר ללמוד **כי** במהלך השנים חלה ירידה במספר

הפעמים שאדם צוחק ביום.

III. רופאים החלו לחקור את השפעת הצחוק על הגוף ועל הנפש, **כי** חשבו שההומור

עשוי להקל על הסבל של האדם.

(1) ציין את המשפט שבו המילה **כי** מציינת קשר של סיבה.

(2) כתוב מילת קישור אחרת המציינת קשר של סיבה, שמתאימה להחליף את המילה

כי במשפט שציינת בסעיף 1.

ב.

במשפט שלפניך חסרה מילת קישור. העתק למחברתך את מילת הקישור המתאימה

למשפט מבין האפשרויות המוצעות.

תרבויות מסוימות אינן מעריכות צחוק והומור, _____ מבוגרים בחברות
משום כך, בגלל

אלה צוחקים פחות ופחות.

17. א.

בכל אחד מן המשפטים שלפניך חסרה מילת קישור.

העתק למחברתך את מילת הקישור המתאימה לכל משפט מבין האפשרויות הנתונות.

(1) הסופר היהודי יוסל בירשטיין הצליח לשרוד בשואה _____ חוש
למרות, בזכות, בעקבות
ההומור המיוחד שלו.

(2) לפי המאמר, נשים צוחקות ומחייכות פעמים רבות ביום, _____ גברים
לעומת, אלא, ואילו
נוטים לצחוק פחות.

ב. קרא את שלושת המשפטים שלפניך.

(1) בתי חולים רבים מעסיקים היום ליצנים רפואיים.

(2) הליצנים הרפואיים לא התקבלו בבתי החולים בקלות.

(3) היו רופאים שלא האמינו בתועלת שבפעילות הליצנים הרפואיים.

כתוב את שלושת המשפטים כמשפט אחד. הקפד על סדר הגיוני ועל שימוש במילות קישור מתאימות.

פרק ג – מערכת הצורות (25 נקודות)

בפרק זה שני חלקים:

חלק I: שאלות חובה 18-19 (15 נקודות)

חלק II: שאלות בחירה 20-23 (10 נקודות)

חלק I: שאלות חובה (15 נקודות)

ענה במחברתך על שתי השאלות 18-19.

18. בסעיפים א-ה שלפניך יש פעלים או שמות מודגשים.

כתוב במחברתך את השורש של כל מילה מודגשת, והשלם את החסר, על פי ההקשר

(פועל, שם פועל או שם מאותו שורש). (10 נקודות)

א. הַתְּגוּבָה הראשונה של תינוקות היוצאים לאוויר העולם היא בכי.

השורש של המילה הַתְּגוּבָה הוא: _____.

מהר מאוד, בגיל ארבעה חודשים בערך, הם לומדים _____ לסיבתם

באמצעות צחוק.

ב. התברר כי כאשר צוחקים מתרחשים בגוף שְׁנוּיִים פיזיולוגיים המשפיעים על הבריאות.

השורש של המילה שְׁנוּיִים הוא: _____.

הרופאים _____ את הגישה הטיפולית בעקבות הממצאים.

ג. הליצנים הרפואיים מוֹפְיָעִים מדי יום במחלקות הילדים בבתי החולים.

השורש של המילה מוֹפְיָעִים הוא: _____.

של הליצנים גורמת לחולים הנאה.

ד. הליצנים עובדים בשיתוף פעולה עם הצוות המקצועי וּמְצַחֵיקִים את הילדים.

השורש של המילה מְצַחֵיקִים הוא: _____.

ה. עוזר לילדים לשכוח לרגע את מחלתם.

ה. הליצנים משמחים את הילדים וגם מְסִיָּעִים לצוות הרפואי בטיפול.

השורש של המילה מְסִיָּעִים הוא: _____.

הרופאים מודים לליצנים על ה _____ בטיפול בילדים.

19. לפניך חמישה שמות.

בְּרִיאוֹת, סְפוּרֹט, חֶסוֹן, מַחֲשֵׁב, יָכֹלֶת.

העתק למחברתך את הטבלה שלפניך, והשלם בה את חמשת השמות. (5 נקודות)

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי	מילים שאולות

חלק II: שאלות בחירה (10 נקודות)

ענה במחברתך על שתיים מהשאלות 20-23 (לכל שאלה – 5 נקודות).

את השאלות תוכל לבחור מתחום **הפועל**, מתחום **השם** או **משניהם**, כרצונך.

הפועל

20. בקטעים שלפניך חסרים חמישה פעלים.

בכל סעיף העתק למחברתך את המספרים, וכתוב ליד כל מספר את הפועל המתאים, לפי השורש

שבסוגריים (הקפד על שימוש נכון בבניין, בזמן ובגוף).

א. סטודנטים לרפואה _____ (1) _____ (ש-ת-פ) במחקר שבו חלק מהם יִשְׁבוּ בשקט בחדר,

והאחרים _____ (2) _____ (צ-פ-י/ה) בסרטים מצחיקים.

תוצאות המחקר הראו כי הקבוצה שצפתה בסרטים המצחיקים הרגישה פחות עייפות ומתח

מאשר הקבוצה האחרת.

ב. רופאים _____ (1) _____ (א-מ-נ) שאפשר _____ (2) _____ (ש-פ-ר) את בריאותם של

החולים באמצעות הצחוק, משום כך מועסקים כיום בבתי החולים ליצנים רפואיים, בעיקר

במחלקות הילדים, והם _____ (3) _____ (ת-ר-מ) רבות לטיפול בילדים החולים.

21. א. בכל אחד מן המשפטים (1)-(5) שלפניך חסרה מילת יחס. העתק למחברתך את המספרים

(1)-(5), וכתוב ליד כל מספר את מילת היחס החסרה במשפט.

(1) ההומור והצחוק מסייעים לאדם לשמור _____ הבריאות הנפשית והגופנית שלו.

(2) רק אדם חזק יכול לצחוק על עצמו, לראות ולְהִרְאוֹת _____ החולשות שלו.

(3) חוקרים ממליצים למורים לצחוק עם התלמידים. הצחוק יכול לעזור לתלמידים

להתמודד _____ רגשות שליליים.

(4) מורה שמשתמש _____ הומור זוכה להערכה של תלמידיו.

(5) כאשר התלמידים משוחררים _____ לחצים, קל להם יותר ללמוד.

ב. בקטע שלפניך מודגשות חמש צורות בינוני. העתק למחברתך כל צורת בינוני מודגשת,

וציין לצדה אם היא פועל או שם תואר או שם עצם.

מִתְבַּגְּרִים מספרים בדיחות שנונות וּמִצְחִיקוֹת. הם אינם מְשִׁתְּפִים את הוריהם
בבדיחות האלה. הבדיחות מְשַׁקְפוֹת לעתים מאבק בּמִבְגָּרִים, ומאפשרות למתבגרים
לבטא רגשות שליליים.

השם

22. א.

"כך נחסוך לעצמנו את... התור האין-סופי בּמִרְפָּאָה." (שורות 35-36 במאמר)

לפניך שמות מן המשקל של המילה מִרְפָּאָה.

העתק רק את השמות שמשמעות המשקל שלהם דומה למשמעות המשקל של מִרְפָּאָה.

מִסְפָּרָה, מְקַרְאָה, מְלַחֶמָה, מְכַבֶּסָה, מְגַבֶּלָה

ב. בתרבות המערבית אדם המרבה לצחוק נחשב טִפֵּשׁ.

מהי דרך התצורה של השם טִפֵּשׁ?

ג. לפניך רשימת מילים.

לִיצְנוּת, בְּדָרוֹן, בְּדִיחָה, מְשִׁחָק

העתק למחברתך את המילה היוצאת דופן מבחינת דרך התצורה, וציין את דרך התצורה שלה.

23. לפניך מודעה שפורסמה בעיתון. במודעה חסרים חמישה שמות. העתק למחברתך את המספרים (1)-(5), וכתוב ליד כל מספר את השם המתאים, לפי השורש שבסוגריים.

לימודי תעודה לליצנים רפואיים

מבנה התכנית

תכנית חד-שנתית, יום בשבוע, 4 שעות אקדמיות + 12 שעות (1) _____ (צ-פ-י/ה)
ו (2) _____ (נ-ס-י/ה) בבתי חולים.

תהליך הקבלה

(3) _____ (ר-ש-מ) וריאיון אישי.

בין נושאי הלימוד

- (4) _____ (ש-פ-ע) הצחוק על הבריאות.
- (5) _____ (ט-פ-ל) בכאב באמצעות הומור.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך